

European Trade Union Institute

From the Selected Works of Kurt Vandaele

2011

De Belgische stakingsdata: beperkingen en mogelijkheden voor de studie naar het stakingsverschijnsel

Kurt Vandaele

Available at: https://works.bepress.com/kurt_vandaele/83/

de sociale vrede (volgens procedurevoor-
schriften en resultaatverbintenissen), aan
het toekennen van individuele of collectie-
ve financiële vergoedingen (bijvoorbeeld
voordelen voor de leden en fondsen voor
de vakbonden). G. Cox meent ten slotte dat
de staking een gepast instrument voor de
werknemers blijft om de werkgevers tot
toegevingen in het kader van onderhande-
lingen te bewegen, maar dan blijft de regel
dat een gesloten akkoord moet nageleefd
worden, wat dus beperkingen kan inhouden:
“Deze morele verbintenis nakomen is de
beste investering in de sociaal-economi-
sche vooruitgang” (p. 145).

Het zesde hoofdstuk is opgesplitst in drie
delen volgens de verschillende manieren
om collectieve actie te “beheersen”. Het
gaat hier eerst en vooral over de presta-
tiewet waarvan het toepassingsgebied, de
kernbegrippen en procedures worden be-
schreven en geanalyseerd door K. Meeus
en G. Cox. In deel twee legt wijlen Jan
Rombouts, hoofd van de Dienst der Collec-
tieve Arbeidsbetrekkingen, de verschillen-
de aspecten uit van de begrippen “verzoen-
ing”³ en “bemiddeling”⁴ in het verband
van de collectieve arbeidsverhoudingen op
internationaal (de IAO), Europees (ESH en
Europese Unie) en Belgisch (de cao-wet)
vlak. Hij gaat daarna op een zeker aantal
formele en praktische problemen in inzake
de verzoenings- en bemiddelingsprocedu-
res alvorens uit te komen op de voor- en
nadelen van het Belgisch verzoenings- en
bemiddelingssysteem. E. Brewaeyts, B.
Lietaert en K. Salomez concentreren zich
op het juridisch kortgedingsstelsel met
inbegrip van het eenzijdig verzoekschrift,
de dwangsom, in het bijzonder voor wat
collectieve arbeidsconflicten betreft en
de daaraan verbonden problemen: tus-
senkomst van de rechter, gebrek aan te-
genspraak, draagwijdte van het rechterlijk
bevelschrift. De auteurs tonen zich zeer kri-
tisch tegenover de huidige stand van zaken:
naar hun mening zou het niet geoorloofd
mogen zijn dat de rechterlijke macht zich
mengt in de beslechting van collectieve ar-
beidsconflicten: “Het grondbeginsel van de
ordering van de collectieve arbeidsverhou-
dingen houdt in dat collectieve geschillen
door overleg worden opgelost” (p. 227).

Het zevende hoofdstuk behandelt alterna-
tieve actiemiddelen buiten de staking stric-
to sensu om. In verschillende paragrafen

onderzoeken eerst L. Markey en C. Dres-
sen grondig de alternatieve, individuele en
collectieve actiemiddelen die werknemers
in de private en publieke sector kunnen
aanwenden. Daarop volgt een tweede para-
graaf waarin W. Rauws de meervoudige as-
pecten van de bedrijfsbezetting beschrijft:
is dit een vorm van staking of collectieve
actie (hier wordt naar het Herziene (H)ESH
verwezen), is het een “feitelijkheid”⁵, dus
een schending van de vrijheid van onder-
nemen, van arbeid en eigendomsrecht?
Alhoewel in ons land de bedrijfsbezetting
in beginsel als onrechtmatig, als een ernstige
verstoring van de rechtsorde be-
schouwd wordt, is de auteur van mening
dat een bedrijfsbezetting rechtmatig kan
zijn “in geval de werkgever de rechten van
de werknemers onrechtmatig schaadt of be-
dreigt, en de bedrijfsbezetting noodzakelijk
en proportioneel is” (p. 322), nl. in geval
van sommige ondernemingsluitingen. In
de derde paragraaf behandelt P. Humblet
een eerder nogal vergeten werkgeversac-
tiemiddel nl. de uitsluiting of de lock-out:
de definitie en vormen ervan, toespeling
op en aanhaling in het sociaal en arbeids-
recht, argumenten tegen de lock-out, maar
ook supranationale bepalingen die het recht
op lock-out erkennen (o.a. artikel 6§4 van
(H)ESH). Daarop aansluitend beschrijft
M. Rigaux de actiemiddelen waarover de
werkgevers beschikken buiten het recht op
uitsluiting. In een laatste en achtste hoofd-
stuk hebben P. Humblet en R. Janvier het
over het stakingsrecht en zijn beperkingen
in de publieke sector.

Tot daar dan de beknopte weergave van
een zeer omvangrijk collectief boek dat
alle mogelijke aspecten van de “collectieve
conflicten” vanuit een juridisch standpunt
pooft te behandelen.

De verschillende auteurs belichten in func-
tie van hun oriëntaties en hun gezichtspun-
ten, die niet noodzakelijk gelijklopend
zijn, een breed geheel van punten die met
collectieve conflicten te maken hebben.
Het betreft hier vaak scherpe en pertinente
beschrijvingen en analyses waarbij de niet-
ingewijde bij wijze soms moeite heeft om te
volgen daar de dorre taal van het juridisch
jargon veelal niet veraf is. Bepaalde auteurs
nemen kritische standpunten in ten aanzien
van de manier waarop de collectieve ar-
beidsconflicten worden behandeld; ande-
ren bieden ons niet – voorbij de precieze

analyses – deze meer kritische kijk en dat
is jammer, daar men zich in de loop van dit
werk er rekenschap van geeft dat de inzet
niet in evenwicht is. Tegenover de patrona-
le macht en de manoeuvres die ze gebruikt
om de draagwijdte van bepaalde stakingen
te beperken of te breken, beschikken de
arbeiders vaak slechts over hun moed, hun
vastberadenheid, ja soms over het bezetten
van het bedrijf om zich te verzetten tegen
de beslissingen die hun schade berokkenen,
zelfs hun broodwinning afnemen. De re-
cente herstructureringen en bedrijfssluitin-
gen in de automobielenijverheid en de staal-
industrie getuigen bijvoorbeeld daarvan.
Het is ten andere jammer dat een dergelijk
werk geen algemene conclusie bevat: naar
mijn gevoel moesten de samenstellers zich
aan deze moeilijke taak gewaagd hebben.
Het zou interessant zijn geweest mocht-
ten zij bij hun gezichtspunt een algemene
en kritische visie op de door het sociaal
recht en het arbeidsrecht ingenomen posi-
ties hebben gepresenteerd ten aanzien van
deze complexe materies die de collectieve
arbeidsconflicten vormen. Een klein lexi-
con met de belangrijkste afkortingen zou
ten slotte niet overbodig zijn geweest. Dat
alles doet nochtans niets af aan het belang
van dit collectief werk dat ongetwijfeld om-
misbaar is voor iedereen die de inzet beter
wil begrijpen en hier met name de inzet van
het recht in zake de collectieve conflicten.

Noten:

¹ De contractpartijen beperken zich tot de onderwerpen en de duur van de lopende cao; bijgevolg is de individuele werknemer er niet door gebonden.

² In dat geval is het uitgesloten gebruik te maken van collectieve actiemiddelen met betrekking tot de inhoud van de lopende cao maar eveneens tot alle materies die voor onderhandelingen vatbaar zouden kunnen zijn (zie p. 133-134).

³ Een derde onafhankelijke tussenpersoon staat de onderhandelende partijen bij om te streven naar het tot stand brengen van een consensus.

⁴ Bemiddeling houdt in dat de derde tussenpersoon niet enkel de partijen bijstaat, maar probeert de onderhandelingen te vergemakkelijken door het voorleggen van een niet-bindend voorstel.

⁵ Het gaat, volgens dit begrip, om “een klaarblijkelijke onrechtmatige schending van het recht of een manifeste onwettigheid”, gepaard gaande met dwang of geweld (zie p. 298).